

Pastoor J. Groenen, monumentale herder van parochie en dorp Nistelrode

NISTELRODE - Sinds 23 januari 2021 geldt in ons land een avondklok. Van 's avonds 22.00 uur tot 's' morgens 4.30 uur mogen we niet meer de straat op, tenzij om dringende redenen. Nistelrode maakte dat al veel eerder mee. Niet alleen in de oorlog, maar ook al lang daarvoor. Pastoor Jan Groenen was daar toen de oorzaak van. Tijdens de kermisdagen in juni luidde hij om 21.00 uur het kerkklokje uit 1706 dat nu nog altijd te horen is. Alle jonge meisjes moesten dan maken dat ze op huis aan kwamen. Deden ze dat niet dan joeg hij ze met zijn wandelstok van het terrein af. En op zondag las hij hun namen af van de preekstoel, tot schande van heel het dorp. Wie was die pastoor, bij wie ik enkele jaren misdienaar was en die Nistelrode regeerde van 1919 tot 1961? En wiens naam nog altijd voortleeft in de Pastoor J. Groenenstraat waar ik jarenlang heb gewoond?

Tekst: Peter van den Hurk

Pastoor Groenen in de jaren 1920-1930

Pastoor Groenen in de jaren 1940-1950

Man van God

Johannes Groenen werd op 17 december 1872 geboren in Soerendonk. Hij was de oudste zoon van boer, wethouder en kerkmeester Willem Groenen. Zijn vrouw Anna had in Aarle-Rixtel bij de zusters op kostschool gezeten. Voor haar stond vast dat haar oudste zoon priester moest worden. Jan ging daarom naar het klein seminarie in Weert en Sint Michielsgestel en vervolgens naar het groot seminarie in Haaren. Zo werd hij opgeleid tot een 'man van God', waar zelfs zijn ouders naar opkeken. Dat sterkte hem in zijn roeping, hoewel hij toch ook nog graag wilde worden. Maar het aanzien van het priesterschap woog voor hem toch zwaarder. En zo lag hij op 17 mei 1899 plat voor het altaar in de Sint Jan in Den Bosch en werd hij door Monseigneur W. van de Ven tot priester gewijd. Hij werd kapelaan in Maren, Beneden-Leeuwen, Sambeek, Haaren en Veldhoven om tenslotte pastoor van Nistelrode te worden in 1919. Hij was toen 46 jaar oud.

Aanzien en macht

Nistelrode was in die tijd, nu honderd jaar geleden, nog een arm boerendorp. De meeste boeren hadden maar enkele hectaren grond en wat koetjes, varkens en kippen. De smid, de molenaar en nog veel meer van die beroepen dreven voornamelijk op boerenklanten, net als de vele winkeltjes en cafés die over het dorp verspreid lagen. Arbeiders waren er maar weinig en die hadden nog minder geld. Buiten het dorp kwam men niet, tenzij met de tram naar Oss of Uden.

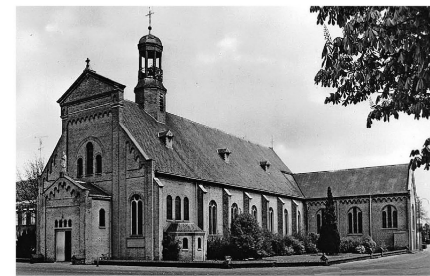
geld. Wel hadden ze 'veul èrremoei en n'en hillen hōp jong'. Die lieten ze keurig allemaal doen, de eerste communie doen en vormen. De zondagse vieringen werden opgeluisterd door meerstemmige koren, begeleid met een harmonium en vanaf 1949 met een nieuw orgel dat de pastoor toen van zijn parochianen had gekregen. In 1921 liet hij aan de voorkant van de kerk zeven meter aanbouwen en aan de zijanten kwamen een Antoniuskapel en een doopkapel. In 1925 volgde er nog een grote kinderkerk. Daar zat de jeugd te wiebelen in de steile banken, jongens en meisjes apart, net als op de school. Op Sacramentsdag trok de sacramentsprocessie naar het processiepark (nu het Zeven Eeuwen Park). Dat park met 'rustaltaar' had de pastoor in 1931 laten aanleggen. Maar ook minder opvallend zette de pastoor zich in om zijn parochie uit te breiden. In zwarte toog en op een damesfiets ging hij op huis-en-ziekenbezoek. Bij verdriet en overlijden kon hij meehuilen als een kind. Bij armoede trok hij de portemonnee. En bij de jonge gezinnen informeerde hij wanneer er weer een kindje op komst was. Verder waren de pastoor en de kapelaan 'geestelijk adviseur' bij heel het verenigingsleven. Daarmee hielden zij een oogje in het zeil.

Wereldse stuw en duwer

Ook op wereldlijk gebied was de pastoor een krachtige stuw en duwer. Zo maar een greep: In 1920 werd op zijn aandringen een stier uit de IJsselstreek aan-

Voormalige pastorie met kerk

Kerk met voorbouw, zijkapel en kinderkerk

Pastoor Groenen met gemengd koor in 1960

“
Veul,
èrremoei en
n'en hillen
hōp jong

gekocht om het vee te verbeteren. De boeren vervuilden hun potstal met heiplaggen voor een moderne groepstal. Hij propageerde het gebruik van kunstmest en schaalvergroting naar minstens vijf koeien, 100 tot 200 kippen en 15 tot 20 varkens. Met de jonge boerenstand ging hij op excursie. En de jonge boerinnen stuurde hij op melk- en op huis-houdcursus, ook al had een trotse boerin daar kritiek op: 'Mijn durksen kennen genoeg van 't haushaawe. Dè heb ik ze zèlluf geleerd'. Die cursussen de zijn mar stadse fratsen'.

In 1921 was het Wit Gele Kruis aan de beurt. En ook hier was er kritiek: 't' Lèkt wel of we 't zèlluf nie goewd doen. Zō'n zuster hoeft d'r neus nie te steeke in ons beddegoewd of onderkleer'. Maar ook nu ging de vernieuwing gewoon door. Een groot succes voor de pastoor was de overgang in 1921 van de openbare jongensschool naar een R.K. jongensschool. Hij werd voorzitter van het schoolbestuur en benoemde voortaan zelf het personeel. De kleuterschool en de meisjesschool waren al katholiek vanaf hun oprichting door de Zusters Franciscanessen. Die woonden schuin tegenover de kerk en luisterden al even eerbiedig naar hem. Dat deden ook de boeren die in 1927 minutenlang voor hem applaudeerden toen hij te aanzette tot vernieuwing van hun stoomzuivelfabriek 'Door Eendracht Sterk'.

Een grote mijlpaal was tenslotte in 1938 de bouw van het parochiehuis (nu dorpshuis). Daarin

werden tal van activiteiten gehouden, vaak vernieuwend. Het is een historisch gebouw dat tot in onze tijd wordt gebruikt en waar veel over is te vertellen. Dus echt een gebouw om te behouden!

“
42 jaar
lang van
monumentale
betekenis
geweest

Tijdens de oorlog was de pastoor met zijn kerk een grote morele steun voor de bevolking. En hij ondersteunde burgemeester Ties van den Hurk bij zijn verzet tegen de Duitsers. Na hem pakte hij de strijd met burgemeester W. van Hout weer op. Die twee lagen elkaar niet. De pastoor was toen

al op hoge leeftijd. Uiteindelijk wist bisschop W. Bekkers hem in 1961 te bewegen tot aftreden.

Terugblik

Pastoor Groenen is ruim 42 jaar lang van monumentale betekenis geweest voor de parochie en het dorp. Hij vierde er al zijn priester- en pastoorsjubilea en werd telkens door heel het dorp geprezen en bejubeld. Hij had de tijd en zijn krachtige persoonlijkheid mee. Maar al kort na zijn aftreden in 1961 veranderden de tijden. Het stempel van de kerk en de religieuze gemeenschapszin op dorpsniveau maakten plaats voor werelds denken en individualisme.

De priesters baden niet meer in het Latijn tot God in den hoge, maar draaiden zich om naar het kerkvolk en spraken in het Nederlands, bijna als een gelijke onder de gelovigen. Het is maar goed dat pastoor Groenen dat allemaal niet meer mee heeft hoeven te maken. Hij zou zich omdraaien in het grafmonument dat hij in 1946 op het kerkhof aan de Parkstraat heeft laten aanleggen. In afwachting van de verrijzenis is hij daarin bijgezet op 11 februari 1965.

Bronnen

Koning in het tussengebied (Valkhof Pers 2015)
door Mieke en Thérèse Carpay.
Nistelrode in grootvaders tijd (Uitgeverij Uilenspiegel 1989)
door C.A. Verkuylen.
Zeven eeuwen parochie Nistelrode (Parochiebestuur H. Lambertus)
door Rien van Berkom.
Diverse krantenartikelen uit het archief van Heemkundekring Nistelvorst. De foto's zijn van Heemkundekring Nistelvorst uit Nistelrode.